

Врз основа на член 27 став (1) од Законот за здравствената заштита („Службен весник на Република Македонија“ број 43/12, 145/12, 87/13, 164/13, 39/14, 43/14, 132/14, 188/14 и 10/15), министерот за здравство донесе

У П А Т С Т В О

ЗА МЕДИЦИНСКОТО ЗГРИЖУВАЊЕ ПРИ ДВОЈНА ДИЈАГНОЗА (МЕНТАЛНО РАСТРОЈСТВО И ЗЛОУПОТРЕБА НА СУПСТАНЦИИ)

Член 1

Со ова упатство се утврдува медицинското згрижување при двојна дијагноза (ментално растројство и злоупотреба на супстанции).

Член 2

Начинот на медицинското згрижување при двојна дијагноза (ментално растројство и злоупотреба на супстанции) е даден во прилог, кој е составен дел на ова упатство.

Член 3

Здравствените работници и здравствените соработници ја вршат здравствената дејност на медицинското згрижување при двојна дијагноза (ментално растројство и злоупотреба на супстанции) по правило согласно ова упатство.

По исклучок од став 1 на овој член, во поединечни случаи по оценка на докторот може да се отстапи од одредбите на ова упатство, со соодветно писмено образложение за причините и потребата за отстапување и со проценка за натамошниот тек на згрижувањето, при што истото од страна на докторот соодветно се документира во писмена форма во медицинското досие на пациентот.

Член 4

Ова упатство влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 17-2717/1

27 февруари 2015 година

Скопје

МИНИСТЕР

Никола Тодоров

ДВОЈНА ДИЈАГНОЗА (МЕНТАЛНО РАСТРОЈСТВО И ЗЛОУПОТРЕБА НА СУПСТАНЦИИ)

МЗД Упатство
06.06.2011

- Основи
- Епидемиологија
- Цел
- Поставување на двојна дијагноза
- Упатства за третман

ОСНОВИ

- Терминот двојна дијагноза означува состојба каде зависноста од супстанции или друга прекумерна употреба на супстанции, се јавува истовремено со најмалку едно психијатриско растројство кое не е директен ефект од употребата на супстанции (интоксикација и апстиненцијални симптоми).
- Злоупотребата на супстанции (алкохол, легални или илегални дроги и растворувачи) може да влијае на менталното здравје на пациентот на различни начини:
 - Злоупотребата на супстанции може да предизвика психијатриско растројство.
 - Злоупотребата на супстанции може да го влоши психијатриското растројство.
 - Злоупотребата на супстанции може да го ублажи психијатриското растројство.
 - Злоупотребата на супстанции може да нема никаков ефект на психијатриското растројство.
- Поврзаноста помеѓу различните психијатриски растројства кај пациентот и злоупотребата на супстанции не е секогаш неопходно иста.
- Кај двојната дијагноза психијатриското растројство ќе опстојува дури и кога злоупотребата на супстанции е прекината со долготрајно времетраење.

ЕПИДЕМИОЛОГИЈА

- Околу 40-60% од индивидуите со тешко психијатриско растројство исто така ќе имаат растројство, предизвикано од злоупотребата на супстанции во текот на нивниот животен век.
- Околу 25-35% од индивидуите со тешко ментално растројство исто така ќе имаат растројство, предизвикано од злоупотребата на супстанции во кое било време.
- Злоупотребата на супстанции е асоцирана со зголемен ризик од развој на други психијатриски растројства и обратно; истовремената појава на двете состојби не може да се објасни единствено со случајност. Ова говори во прилог на интегриран терапевтски приод, кој ги гледа двете состојби како еден ентитет.

ЦЕЛ

- Иницијалната проценка на сите индивидуи со психијатриско растројство треба да ја разгледа можноста за истовремена злоупотреба на супстанции.
- Ако кај пациентот се присутни и злоупотреба на супстанции и психијатриско растројство, целта треба да биде да се утврди дали менталното растројство е резултат на злоупотребата на супстанции.
- Растројството, предизвикано од злоупотреба на супстанции, исто така може да се развие и откако е дијагностицирано психијатриско растројство. Во овој случај, целта е да се идентифицира растројството, предизвикано од злоупотреба на супстанции кое се појавува

и што порано да се понуди третман. Затоа третманот на психијатриски пациент треба да вклучи повторувани проценки кои се однесуваат на злоупотребата на супстанции, дури и ако пациентот нема претходна историја за злоупотреба на супстанции.

ПОСТАВУВАЊЕ НА ДВОЈНА ДИЈАГНОЗА

- Скринингот и препознавањето на растројството, предизвикано од злоупотреба на супстанции, се спроведува како и во која било друга група на пациенти.
- Ако скринингот и проценката за злоупотреба на супстанции се резервирани само за индивидуи со знаци кои сугерираат растројство, предизвикано од злоупотреба на супстанции или растројството е познато од медицинските белешки, значаен процент на пациенти кои злоупотребуваат супстанции ќе остане недијагностициран. Пациентите кои ќе останат недијагностицирани се, главно, оние чија злоупотреба на супстанции е во раните стадиуми и кои ќе имаат добар одговор на третманот.
- Сиромашна кооперативност или одговор на психијатрискиот третман може да биде поврзана со злоупотреба на супстанции.
- Кога пациентот презентира за прв пат и злоупотреба на супстанции и психијатриско растројство, обично не е соодветно веднаш да се постави двојна дијагноза; треба да биде дозволено соодветно времетраење за да се развие терапевтска релација.
- Двојна дијагноза треба да се земе во предвид ако:
 - Менталното растројство перзистира дури и кога е прекината употребата на супстанцијата соодветен временски период (најмалку 4 седмици).
 - Менталното растројство се појавува пред злоупотребата на супстанција.
 - Супстанцијата која ја користел пациентот не е познато дека го предизвикува менталното растројство, дијагностицирано кај пациентот.

УПАТСТВА ЗА ТРЕТМАН

- Кај двојната дијагноза, злоупотребата на супстанции и менталното растројство треба да се лекуваат како единствен ентитет.
- Најдобри резултати од третманот се постигнати, барем кај најтешките случаи, кога третманот на менталното растројство и злоупотребата на супстанции е интегриран, на пример истиот персонал ги лекува двете растројства во исти услови.
- Долготраен приод е неопходен во однос на третманот на двете растројства.
- Достапен е само ограничен број на специфични научни податоци, поврзани со третманот на пациентите со двојна дијагноза. Во принцип, истите интервенции базирани на докази се применуваат во третманот, како што е препорачано за другите дијагнози. Кратките интервенции, како и фармаколошките и психосоцијалните терапии, се употребуваат за третман на растројството, предизвикано од злоупотреба на супстанции.
- Третманот е од бенефит. Менталното растројство и злоупотребата на супстанции имаат посиромашна прогноза како двојна дијагноза отколку како индивидуална дијагноза. Како и да е, ова веројатно повеќе е резултат на потешки симптоми при почетокот на третманот, отколку на посиромашен одговор на третманот.

Автори: Mauri Aalto

Article ID: ebm01030 (035.038)

© 2013 Duodecim Medical Publications Ltd

1. **EBM Guidelines, 06.06.2011, www.ebm-guidelines.com.**
2. **Упатството треба да се ажурира еднаш на 5 години.**
3. **Предвидено е следно ажурирање до јуни 2016 година.**